

SLOVENEK

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 50.—
za en mesec .. K 4.50
za šestmesečno .. K 25.—
za celoletno .. K 50.—
za celoletno in prebranje .. K 60.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej .. K 48.—
za en mesec .. K 4.—
za prvi prebranje .. K 3.50
Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 10.—
za šestmesečno .. K 12.—
za celoletno .. K 15.—

Inserati:
Enostopna petlirata (50 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat .. po 50 v
za dva in večkrat .. 45 ..
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostopna petlirata K 1.—
Izhaja vsak dan izvenmi sedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vojni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Recepti se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511, bozn.-hero. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 60.

Državljeni!

Predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov je na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovenijo imenovalo to-le vlado:

Predsednik: Josip Pogačnik.

Oddelek za notranje zadeve: — **Dr. Janko Brejc.**

Oddelek za prehrano — **Dr. Ivan Tavčar.**

Oddelek za uk in bogočastje — **Dr. Karel Vrstovšek.**

Oddelek za pravosodje — **Dr. Vladimir Ravnihar.**

Oddelek za socialno skrb — **Anton Kristan.**

Oddelek za finance — **Dr. Vekoslav Kukovec.**

Oddelek za promet — **Dr. Pavel Pestotnik.**

Oddelek za industrijo in trgovino — **Dr. Karel Triller**

Oddelek za javna dela in obrt — **Inženir Vladimir Remec.**

Oddelek za poljedelstvo — **Prelat Andrej Kalan.**

Oddelek za narodno obrambo — **Dr. Lovro Pogačnik.**

Oddelek za zdravstvo — **Dr. Anton Breclj**

Vlada si je svesta, da je prevzela za prehodno dobo do končne ureditve naše edinstvene države težko in odgovorno dolžnost.

To dolžnost bo mogla vršiti le s pomočjo in podporo Vas vseh.

Državljeni! Združite vse svoje sile v blagor naše domovine!

Vzdržujte red in mir!

Vsi dosednji zakoni in naredbe ostanejo še nadalje v veljavi, enako vse narodne vojaške in civilne oblasti ter urad, dokler vlada drugače ne ukrene.

Nihče ni upravičen si sam delati pravice.

Rojaki, spoštujte imetje, čast in poštenje drugorodnih sodržavljancev.

Vojaki, bodite na službo domovini; gre za Vaš lastni dom!

Zvesti velikim načelom, v imenu katerih smo dosegli svojo svobodo, Vam vlada obljublja, da hoče zvesto služiti narodu.

Ljubljana, 31. oktobra 1918.

Josip Pogačnik, l. r.
predsednik.

Proglas narodne vlade. Jugoslovanom!

Vojaki, Jugoslovani!

Vojaki! Država SHS je ustanovljena. Mir bomo sklenili v kratkem času. Naše ozemlje je nevtralnno. Vlada za Slovenijo imenovana. Da pa se prepreči nevarnost za življenje in imetje državljanov in da ohranimo mir in red v naši državi, Vas pozivljamo, da ne odlagate orožja in ne hodite svojih potov, temveč se takoj priključite slovenskim kadrom v Ljubljani, Celju in Trstu. Pozivljamo Vas, da se slovenskim častnikom, ki so prisegli zvestobo državi SHS, pokorite brezpogojno.

Domovina Vas kliče, poslušajte jo!
V Ljubljani, dne 31. oktobra 1918.

Za narodno vlado:
Dr. Lovro Pogačnik.

SLOVANOM.

Od stacijskega poveljstva v Ljubljani.
Slovanski častniki naj se nemudoma javijo na štacijskem poveljstvu v Ljubljani.

Za štacijsko poveljstvo:
Pour, polkovnik.

Ljubljana, dne 31. oktobra 1918.

Proklamacija prve naše narodne vlade.

Kljub temu, da se je šele ob 5. uri popoldne sklenilo takoj zvečer javno pred ljudstvom, proklamirati prvo slovensko narodno vlado, je takoj vsa Ljubljana vedela o tem. Velikanska množica se je zbrala pred deželnim dvorcem in med prepevanjem domoljubnih pesmi čakala na izid zgodovinske seje Narodnega sveta, ki se je vršila v deželnem dvorcu.

Točno ob 7. uri je stopilo zastopstvo Narodnega sveta na balkon in celokupna vlada, na čelu ji Josip vitez Pogačnik.

Gromoviti in prekipevajoči živio-klici zaore ob tem hipu iz množice, godba zaigra »Lepo našo domovino«, vsa množica navdušeno poje.

Po končani pesmi nastane grobna tišina, vitez Pogačnik stoji v ospredju balkona na vzvišenem prostoru ter začne govoriti:

Narodni svet je imenoval prvo ršo narodno vlado. Nato našteva imena posameznih oddelkov in potem nadaljuje:

Sodržavljeni! Težko nalogo nam je naložil Narodni svet. Toda z veseljem in ponosom sprejemamo to breme in vse naše delo bode veljalo čim večjemu procvitu naše ljubljene domovine. Težke so naše naloge, a preverjeni smo, da bodele Vi vsi z nami krepko sodelovali, predvsem da se ohrani popoln red in mir med nami (množica navdušeno kliče: Bomo, bomo!), kakor je bil v mirnih časih. (Tako je.) So-

državljeni, pokažimo ravno v sedanjih trenutkih, da smo vredni tega velikega zgodovinskega časa, da bomo pravi sinovi in hčere Jugoslavije.

Kratko besedo našim vojakom! Po štirih letih smrti in krvi ste se vrnili v domovino. Prva vaša naloga in skrb naj bo sedaj, da varujete življenje in imetje naših državljanov. Toda apeliram na vas, da nas sedaj z vso svojo junaško močjo podpirate. (Vijor navdušenja, ki se je polastil ljudstva, ni hotel pomehati. Godba intonira »Hej Slovani!« in vse ljudstvo navdušeno poje. Ko so odpeli »Kje dom je moj«, je narodna vlada zapustila balkon, množica se je pri sviranju godbe in v prekipevanju živio-klicih mirno razšla.)

Narodno v če v Zagrebu Narodnemu svetu v Ljubljani.

Vse stranke v Narodnem svetu so soglasno sklepale predložiti Narodnemu ve-

žu znano vlado. To so sporočili Narodnemu veču in čakali, da Narodno veče vlado odobri. Točno pred proklamacijo vlade je Narodno veče poslalo telefonično nasleđnji odgovor:

Narodno veče je v svoji današnji seji odobrilo Vaš predlog in sprejema listo vlade za slovenski del jugoslovanske neodvisne suverene države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Častitamo in želimo dobro srečo; obenem javljamo, da je Narodno veče imenovalo za svojega poverjenika za Istro dr. Matka Laginjo, za mornarico pa je imenovalo kontreadmirala Dragotina pl. Prico. Le-ta je danes odpotoval z dekretom Narodnega veča, da stopi v dogovore in obenem proglasi, da svobodna država SHS. ni v vojnem stanju z državami entente. Naš poverjenik ima tudi pooblastilo, da imenuje poveljnika brodogoja.

Nevtralni.

Mi stojimo na stališču, da je naša država še nevtralna. Zato po mednarodnih predpisih oborožena vojska ne sme marširati preko našega ozemlja. Zlasti se ima ustaviti vsakovrsten vojni material, konji itd. Ako imate dovolj oborožene sile, preprečite to s silo na ta način, da dotične prostore in material obkolite.

Podpredsednik Narodnega veča dr. Pavelić, kot zastopnik dr. Koroška, naroča, da stopimo v zvezo z Angleži, katere moramo bratski sprejeti in jim izjaviti, da mi proti njim nismo bojujoča se država in da jih prosimo za pomoč v vsakem oziru, posebno da nas obvarjejo pred ropanjem in požigi.

Štacijsko poveljstvo v Ljubljani naj stopi v sporazum z Angleži in naj jih smatra kot naše narodne osvoboditelje in prijatelje.

POSLOVANJE NARODNE VLADE.

Zaobljuba uradništva.

Tekom jutrišnjega dne bo vsak oddelni predstojnik sprejel obljubo sebi podložnega uradništva, da bo zvesto služilo državi SHS.

Po proklamaciji vlade

se je takoj vršila prva skupna seja narodne vlade.

Zahvalna služba božja

se vrši jutri ob 10. uri v stolnici. Po službi božji Te Deum. Službe božje se udeležijo zastopniki narodne vlade.

Po zahvalni službi božji

se vrši skupna seja vlade.

Odstavljeni uradniki.

Oddelni predstojnik za pravosodje dr. Ravnihar je odstavil predsednika dež. sodišča Adolfa pl. Elsnerja, podpredsednika deželnega sodišča Jožefa Pajka, vodjo državnega pravdnštva Edvarda Pajniča, vodjo okrajnega sodišča Heinricha Sturma, vodjo okr. sodišča v Radovljici Luschna, vodjo okr. sodišča v Kočevju Cernsteina, predsednika okrajnega sodišča v Rudolfovem Garzarolija.

Razglas oddelnega predstojnika za pravosodje.

Oddelni predstojnik za pravosodje dr. Ravnihar je izdal to-le naredbo:

1. Uradni jezik pri vseh sodnih oblasteh ter finančnih prokuraturah je slovenski oziroma srbo-hrvatski. Glede jezikov drugih v Jugoslaviji bivajočih narodov se začasno odreja, da so upravičeni podajati vloge v svojih jezikih, da se pa te rešujejo v državnem jeziku.

2. Vsi dosedanjí zakoni in naredbe ostanejo še nadalje v veljavi.

3. Sodbe se razglašajo v imenu zakon.

Naša vlada se bo razglasila.

Ob 5. uri 30 minut popoldne smo naznanili z lepakom v izložbenem oknu »Slovenca«, da bo ob 7. uri zvečer raz balkon deželnega dvorca slovensko razglašena naša narodna vlada. »Kaj je?« »O, precej tja!« »Ti, povej to še drugim!« In razvila se je agitacija. »O, da sem doživel ta trenutek,« je vzkljeval starček, ki redno prebira »Najnovjša poročila Slovenca«.

Slovesen trenutek: čuvstva prekipevajo. Narod se zgrinja, zbira, da bo priča slovesnega dogodka, ko bomo mi, slovenska veja troedinega naroda SHS, prvič slišali, da smo svobodni državljani, dozoreli za vladanje samega sebe v neodvisni, demokratični republiki.

Ljudem na cestah so oči polne solz. Nihče se jih ne sramuje: zgodovinski dan je danes, dan, ki mu ni podobnega v naši zgodovini, pisani na vsaki strani s krvjo, zaničevanjem, zasmehovanjem. Doživeli smo prvi pokret po svobodi, ki ga niso zadušili sovražni zatiralci.

In vojniki, ranjenci: »Živela narodna vlada! Slava Wilsonu!« kličejo in se ne sramujejo solza radosti naši fantje, ki se niso strašili peklenjskih grozot moderne vojske!

Nekaj minut; ljudje hite, da manifestirajo pred dvorcem!

Neodvisnost jugoslovanske države.

Zagreb, 1. nov. »Narodno veče« je ukrenilo vse potrebno, da se notificira neodvisnost jugoslovanske države drugim državam.

Položaj v Ljubljani.

Do osme ure zvečer so trajale manifestacije. Na poziv Narodne vlade je zaprla policija ob osmih zvečer vse gostilne. V mestu vlada popoln red in mir. Oddelki jugoslovanskega vojaštva stražijo vsa glavna križišča. Jugoslovanski častniki, vojniki in člani narodne obrambe zaslužijo vso pohvalo. Pri tržaški mitnici so napeli čez cesto verigo, da ustavijo vsak avtomobil, bodisi osebni ali tovorni, ki pride z juga proti Ljubljani, ga preiščejo in odvedejo na ukazano mesto. Istotam stoji oddelček strojnih pušk Popolne ob 1/2 je pričakovala velika množica prihoda angleških, citroma ameriških avtomobilov iz Trsta. Vest, da so angleški avtomobili prisilili Postojno, je bila mistifikacija. Od poldneva do druge ure popoldne je ubežalo osem osebnih avtomobilov z generalštabnimi častniki v smeri proti Celju.

Nadporočnik Badiura, ki je s poročnikom Mesesnelom po nalogu Narodnega sveta zastražil poslopje deželne vlade, je ustavil z revolverjem v roki prvi po drugi uri z juga na Tržaško cesto dospeli vojaški avtomobil in ga eskortiral v belgijsko vojašnico na razpolago Narodnemu svetu.

Medtem je došla na Tržaško cesto velika množica civilnega ljudstva kakor tudi jugoslovanskega moštva in častništva. Vsak nadaljnji avtomobil, ki je prispel na Tržaško cesto z ubeglimi častniki generalnega štaba in njihovimi »damami«, je bil ustavljen in odveden ali v belgijsko vojašnico, obrtno šolo ali pa v jahalno šolo. Dospeli so tudi tovorni avtomobili, naloženi do vrha z ukradenim pohištvo in živili. Vse se je izločilo po navodilih naših častnikov.

Ko se je pripeljal drugi osebni avtomobil z nekim civilistom in enim mažarskim častnikom, je slednji vzel sabljo v eno roko, v drugo pa samokres ter se hotel braniti. Popolnoma neumljivo mu je bilo, zakaj da se mu zabranjuje pot skozi Ljubljano. Precej so ga razorožili naši častniki med burnim aplavzom tisočere množice. Ne dá se popisati navdušenje množice, zbrane pred tobačno tvornico, ko je videla avtomobil tržaškega namestnika Friesa Skeneta, ki je bil eskortiran od našega vojaštva z nasajenimi bajoneti v mesto na razpolago Narodnemu svetu. Naši častniki, podčastniki in moštvo so skrbeli na Tržaški cesti vzorno za red. Državljeni so se na njihov poziv precej odzvali in se postavili ob strani Tržaške ceste, da je bila cesta prosta. Med njimi smo opazili naše stare Američane, ki so učili množico, kako naj pozdravlja vojaštvo entente, ki bi imelo dospeti v avtomobilih iz Trsta. Bilo je polno ameriških zastav in slišali smo navdušene vzklrike: »Three cheers for Wilson, for England, for United States, Hura, Hura!« (Trikratni živel Wilsonu, Angliji, Zveznim državam!)

Zbiranje pred glavnim kolodvorom.

Godba hrvatskega bataljona, ki se je stavil danes na razpolago Narodnemu svetu, sestoječa po večini iz Čehov, je prikoralakala iz belgijske vojašnice pred glavni kolodvor. Spremljala jo je velika množica naše jugoslovanske mladine. Korakala je, svirajoč slovenske himne, pred Prešernov spomenik. Medtem je narasla navdušena množica na tisoče.

Pri Prešernovem spomeniku je zapela množica ob spremljevanju jugoslovanske godbe na čast pesniku-velikanu »Lepo našo domovino«. Manifestanti so navdušeno vzklkali: »Živela naša jugoslovanska republika!«

Od Prešernovega spomenika so odšli manifestanti pred knezoškofjski dvorec.

Prehod Nemcev skozi Ljubljano.

Včeraj popoldne se je pripeljalo več transportov nemških čet skozi Ljubljano. Transporte so razorožili. Sinoči je bilo napovedanih več transportov nemških mornarjev, katere pričakuje enaka usoda. Poveljstvo na našem glavnem kolodvoru vzdržuje vzoren red in disciplino, istotako tudi naši oddelki na državnem in delniškem kolodvoru, na aranžirnem kolodvoru v Dravljah, na Brezovici, na Jesenicah in na Zidanem mostu.

Pred škofijo.

Godba svira narodno himno, množica se tare in hrepeneče obrača oči v okna škofije. Ko godba utihne, se oglašijo viharji življenjskega, a ljudje postajajo nestrpni. Tedaj se v razsvetljeni sobi pojavi visoka postava. »Ah, prihaja, že prihaja! On je!« Tako gre od ust do ust. Vihar navdušenja, pomešanega z ganotjem se polasti množice. Godba zaigra »Hej Slovani, a množica poje. Mnogim se trese glas od ganotja. To ni puhlo demonstracijsko navdušenje, to je ljubezen, spoštovanje, hvaležnost. Po pesmi zopet klicanje: Živijo škof, naš škof! Živijo jugoslovanski primas! — Vladika dá znamenje in množica utihne. »Hvala vam!« — »Naj živi naša narodna vlada! Bog blagoslovi njeno delo! Živijo vojniki, živijo Slovenci, živijo Jugoslovani!« — Živijo, živijo, živijo škof, naš škof! je odmevalo iz polnih prsi. Godba je

zaigrala veselo koračnico in krenila proti Stritarjevi ulici, a množica kakor iznova prižena v veseli veri, z njo.

Noč.

Množica se je izpred deželnega dvorca v gručah razlila po ulicah. Iz vseh strani donijo zvoki domoljubnih pesmi, ki jih prepevajo slučajno zbrani zbori. Toda vrvenje in šum na ulicah kmalu utihne in Ljubljana je mirna, kakor ob svojih najmirnejših dneh. Po cestah korakajo v mrzli noči le naše narodne vojaške patrulje, samozavestno, s trdim korakom in sladko zavestjo, da so v službi domovine. Pozen prihajajoč, ki gre samotno mimo patrulje, jih pozdravi: »Živeli fantje!« In šest mož mu odgovori v zboru: »Živijo državljani!« In zopet je vse tiho na cesti in čuje se le trdi korak naše narodne straže. Nad belo Ljubljano, pokojno spavajočo, se razgrinja mračno zamišljeno jesensko nebo.

Balkon deželnega dvorca je bil razsvetljen, v ozadju so blestela okna, za katerimi so zborovali člani Narodnega sveta in člani prihodnje narodne vlade. Širni Kongresni trg se je potapljaval v temo, v kateri je nemirno valovila tisočglava množica. Tuintam so se nad množico dvigali barvasti lampijoni, osvetljujoč s svojimi pisanimi odsevi tiste, ki so jim najbližje stali. Veliko pričakovanje, veliko upanje je bilo v tej množici. Pred njo je imel stopiti zbor mož, izbranih po volji ljudstva, ki naj odslej s sodelovanjem in po navodilih ljudstva služijo skupnemu blagru vseh državljanov.

Nemška Avstrija in Jugoslavija.

V imenu državnega sveta Nemške Avstrije je brzojavil poslanec Seitz Narodnemu svetu v Ljubljano, naj se uvedejo precej pogajanja med Nemško Avstrijo in Jugoslavijo glede ureditve prometa. V interesu obeh držav je, da se ta promet takoj uredi.

Zahteva »Narodnega veča«.

Zagreb, 1. nov. »Narodno veče« je odposlalo ogrskemu narodnemu svetu brzojavko v francoskem jeziku, v kateri zahteva, da se vse jugoslovanske čete povrnejo v domovino in da se takoj vse mažarske čete iz naših krajev, posebno iz Srema, odpokličejo. Mi bomo storili vse, da se bodo mogle mažarske čete povrniti domov. Mažarske čete povzročajo v Medmurju nasilja. Zahtevamo, da se zavaruje ljudstvo.

Veliki župan Istre.

Zagreb, 1. nov. Za velikega župana Istre je imenovan od »Narodnega veča« bivši državni poslanec dr. Matko Laginja.

Oglas narodne vlade.

Predsedstvo narodne vlade je izdalo sledeči oglas:

Včeraj se je plakiral oklic, v katerem je med drugim navedeno, da je prišla angleška komisija v Ljubljano in da so zasedli Angleži Trst in Pulj. Na tem oglasu je podpisan odbor. — Narodni svet izjavlja, da nima s to izjavo ničesar opraviti in da si neki odbor popolnoma protustavno lasti pravico, da objavlja oklice na občinstvo v taki obliki, da se lahko smatra kot oklic »Narodnega sveta«. Predsedstvo »Narodnega sveta« izjavlja, da so vsi oklici »Narodnega sveta« podpisani po predsedstvu.

„Narodno Veče“ u Boroeviću.

Narodno veče v Zagrebu je potom Narodnega sveta v Ljubljani poslalo maršalu Boroeviću naslednjo brzojavko:

V največjem interesu jugoslovanske države je, da njeno ozemlje vsled nastopivšega preobrata v vojnem položaju ne bo še bolj prizadeto. Narodni svet Slovencev, Hrvatov in Srbov zato maršala nujno prosi:

1. da lastno umikanje čim bolj zadržuje;

2. da slovenske čete kolikor mogoče odpravi v prostor Ljubljane, ostale jugoslovanske in slovenske čete pa proti Zagrebu, Karlovcu in Reki;

3. avstrijske in ogrske čete naj se odpravijo preko Beljaka, Celovca v njih domovino;

4. vse nazaj odposlane jugoslovanske čete naj se obrnejo na ljubljanskega poveljnika maršala Istvanovića.

O odredbah in vsakočasnem položaju prosimo naznanila.

Komisar za deželno brambo države Slovencev, Hrvatov in Srbov: Dr. Drinković.

Koroški Nemci se hočejo polastiti cele Koroške.

Celovec, 31. oktobra. Zjutraj vlada v Celovcu popoln mir. Nemci se pripravljajo na torek, 4. novembra. Tedaj nameravajo na narodnem zborovanju sestaviti deželno

vlado, v katero bi pritegnili zastopnike vseh nemških strank, nemške nacionalce, krščanske socialce in nemške socialiste. Z Narodnim svetom za Koroško niso stopili v noben stik. Polastiti se hočejo na ta način sami cele dežele in postaviti ostali svet pred izvršeno dejstvo. V smislu teh sklepov rekvirirajo zadnje dni po slovenskem delu dežele s polno paro. Hkrati so sklenili zasesti Karavanke, da branijo »nedeljivo« Koroško pred jugoslovansko invazijo. Deželni predsednik grof Ledon je Nemcem na popolno uslugo. V včerajšnji seji deželnega gospodarskega sveta je izjavil: »Sedaj gradimo nemško Avstrijo, izvršujemo nalogo, ki nam je vsem zelo pri srcu, ki pa je tako težavna, da jo bomo rešili le, ako vsi složno z vsemi svojimi silami stremimo za tem ciljem.« Predsednik je stopil — kakor se nam poroča iz zanesljive strani — v stik z vojaško oblastjo in izposloval koroške prostovoljne strelce, da zastražijo deželne meje in jih branijo.

Slovenci smo brez moči, ker imajo Nemci na razpolago ves javni aparat, vladni in vojaški. Predsednik Narodnega sveta za Koroško g. Smodej je na okrajne glavarje v Velikovu, Celovcu, Beljaku in Šmohorju poslal imenom Narodnega sveta poziv, da naj iz svojih okrajev ne izvažajo živil in so za to osebno odgovorni. »Mir« je objavil poziv Narodnega sveta za Koroško na Slovence, da naj v istem trenutku, ko se Nemci samovoljno polaste cele dežele, ne pripoznajo nove nemške vlade in izvajajo iz tega posledice. V vseh slovenskih krogih se izraža bojazan, da Nemci začnejo s krvoprelitjem. — Mi čakamo mirno in si bo v danem slučaju znal narod pomagati.

Tržaški Slovenci prosijo pomoči od Narod. sveta.

Trst, 31. oktobra ob 12. uri popoldne. O dogodkih in Trstu smo prejeli naslednje poročilo: Že zadnje dni se je govorilo, da Italijani nekaj pripravljajo. Včeraj je prišlo do izbruha. Italijani so izobesili svojo zastavo na mestni hiši, metali cesarske orle v morje in na druge načine skušali dati mestu čisto italijansko lice.

Italijanski socialisti in liberalci so se združili in sestavili takozvani »odbor za javni blagor«, pri čemer so Slovence popolnoma prezrli. Slovenci so bili že prej pri namestniku in so pri njem protestirali proti samoitalskemu značaju tega odbora. Namestnik je ta protest Slovencev sporočil Italijanom, ki so izjavili, da bodo slovenski zahtevi ugodili. Na to sta se dr. Ryba in g. Golouh sporazumela z Italijani, da vstopijo v imenovani odbor še štirje Slovenci in sicer dva narodnjaka ter dva socialisti. Danes je ta odbor prevzel vse posle na pošti, železnici itd.

Italijani seveda skušajo prej kakor slej zabrisati jugoslovanski značaj Trsta. Odklonili so zahtevo, da se na mestni hiši razobeji slovenska zastava in so razen italijanske trobojnice dovolili le še rdeči prapor internacionale. Med demonstracijami so se pogostoma slišali klici »Ahasso i Sciaivi!« Med demonstracijami so se vršili v mestu vlomi in spopadi, katerih žrtev je postal tudi železniški adjunkt Jirgolič.

Situacija je zelo napeta in med tržaškimi Slovenci obstoji uravičen strah, da pride do ljutih bojov, morda celo pokolja, če bi prikorakale italijanske čete v Trst.

Tržaški Slovenci so naprosili narodno vlado, naj izposluje, če je mogoče, da v slučaju okupacije pridejo v mesto francoske, angleške in ameriške čete.

Trst, 1. novembra. V Trstu je vse mirno. Včeraj popoldne je priredila socialno-demokratska stranka demonstracijo, katere se je udeležila mladina.

O ameriškem brodogoju ni pred mestom nobenega sledu.

Včeraj zvečer je bilo po mestu nekaj pokanja. Italijani so hoteli razorožiti slovenske vojske, kar se jim pa ni posrečilo. Slovensko vojaštvo je danes popoldne priseglo zvestobo »Narodnemu veču«.

Odbor za javno skrb, ki sestoji iz Chiussija, conte Fordina in dr. Wilfana, je razglasil, da se ljudstvo ne sme zbirati po ulicah.

Danes pridejo iz Pulja delegati »Narodnega veča«, ki prevzemo tudi tukajšnji inventar mornariške uprave. Upati je torej, da bodo danes na vojni diah in mornariških napravah prisotni slovenske zastave.

Deželno o p veljstvo v Ljubljani.

Št. 590 rez. Adj.

Na vsa orožniška postajna povelja na Kranjskem.

Ljubljana, dne 31. oktobra 1918.

Dodatno k ukazu št. 590 rez. iz leta 1918 se ukazuje:

1. Vse orožništvo na Kranjskem je podrejeno Narodnemu svetu v Ljubljani.

2. Službeni jezik je slovenski.

3. Trikolora na kapi je službeni znak.
4. Orožništvo je slej ko prej dolžno vse jugoslovanske državljane in vse ljudi sploh pred nasilstvom ščititi in pospešiti ustanovitve krajevnih oddelkov narodnih straž, oziroma bramb.

5. Orožniške napise je s samo slovenskimi nadomestiti, cesarske orle in znake odstraniti.

6. Sicer ostanejo vsa službena navodila v veljavi in ravnotako vsi dosednji avstrijski zakoni, kar naj se takoj objavi prebivalstvu.

Za »Narodni svet« poverjenika:

Dr. Kobal m. p.

Dr. Jure Adlešič m. p.

Za deželno orožniško poveljstvo:

Gawanski m. p.

Z narodne meje.

Maribor, 1. nov. Štajerske nemške občine na narodni meji so se podvrgele slovenskim narodnim odborom. Slovenske zastave plapolajo z nemških javnih poslopij.

Nepotrjene vesti.

Ljubljana, 1. novembra 1918.

Včeraj so se trdovratno razširile vesti o tem, da so čete entente zajele Trst, Pulj in druga pristanišča. Nocoj smo prejeli iz Gradca telefonično obvestilo, da so Reke zasedli Italijani. Enako so poročali dunajski listi. V Ljubljani so splošno pričakovali v popoldanskih urah prihoda Angležev. Bilo je več takih, ki so na lastne oči videli automobile s francoskimi častniki. Vse te vesti so doslej nepotrjene.

Cenzura brzojavk.

V smislu povelja vojnega ministrstva v Zagrebu se morajo cenzurirati vse privatne brzojavke, ravnotako tudi brzojavke na mažarske in nemške oblasti.

Ubežne čete plenijo.

Gradec, 31. oktobra. Poročajo, da so v okolici Vrbskega jezera izbruhnili nemiri. Čete, ki so svojevoljno zapustile fronto, plenijo. Enako se poroča iz Briksenske doline na Tirolskem, da plenijo zlasti ukrajinski in ostali slovanski polki, ki so odpovali pokorščino in se napotili proti domu.

Transporti na Jesenicah ustavljeni.

Jesenice, 31. oktobra. Na Jesenice je došel danes zvečer transport živine, obstoječ iz 82 glav, ki ga je ustavil odsek Narodne brambe. Neki polkovnik Nemec je hotel transport dirigirati v Nemško Avstrijo, toda polkovnika so aretirali.

Grof Attems izročil vladne posle.

Sinoči ob 9. uri zvečer so prišli k deželnemu predsedniku grofu Attems predsednik narodne vlade Josip Pogačnik, oddelni predstojnik za notranje zadeve dr. Brejc in oddelni predstojnik za industrijo in trgovino dr. Triller, da prevzamejo od njega vladne posle. Grof Attems je izjavil, da je takoj pripravljen izročiti narodni vladi vse vladne posle. Danes prevzame deželni svetnik Kremenshek posle pri deželni vladi po naročilu narodne vlade.

Fries-Skene na begu prijet.

Danes se je hotel peljati z avtomobilom skozi Ljubljano tržaški namestnik Fries-Skene, ki je pobegnil iz Trsta. V Ljubljani so ga ustavili in mu odvzeli avtomobil.

Elsner, Kaltenecker, Künigl, dr. Skubel, Fink in Rabitsch zaprti.

Danes so aretirali predsednika deželne sodnije Elsnerja, policijskega ravnatelja grofa Künigla, policijskega svetnika dr. Skubla, policijskega oficijala Finka, dvornega svetnika viteza Kalteneckerja in kaznilniškega ravnatelja Rabitscha. Prepeljali so jih v zapore deželne sodnije. Zvečer so bili vsi aretiranci, kakor poročamo na drugem mestu, na ukaz oddelne predstojnika za notranje zadeve dr. Brejca zopet spuščeni na svobodo.

Elsner, Künigl, dr. Skubl in drugi spuščeni na svobodo.

Oddelni predstojnik za notranje zadeve dr. Brejc je ukazal spustiti iz zapora predsednika dežel. sodnije Elsnerja, dvornega svetnika Kalteneckerja, policijskega ravnatelja grofa Künigla, policijskega svetnika dr. Skubla, oficijala Finka in kaznilniškega ravnatelja Rabitscha.

Zaprisega vojaštva v Gradcu.

Gradec, 31. oktobra. Danes je odsek za javno skrb zaprisegel narodno vojaštvo. Organizirala se je narodna garda, katere sestoji zlasti iz članov prejšnjega strelskega polka št. 3. Izšel je oklic, ki poziva tudi ostale meščane, da vstopijo v narodno gardo. Sicer vlada v Gradcu popoln mir.

Cesarjev razglas o vstopu častnikov in moštva ter orožništva v narodne armade.

Dunaj, 31. oktobra. Uradno se razglasi:

Njegovo veličanstvo cesar je dovolil, da se smejo častniki in častniški aspiranti vojske, c. kr. deželne brambe ozir. črne vojske ter orožništva, ki so v zaledju in imajo domovinsko pravico v deželah, za

katere so se ustanovili narodni sveti, ako za to prosijo, dotičnim narodnim svetom dati na razpolaganje, v namen, da službujejo v korporacijah, ki se ustanovljajo ali so že ustanovljene za vzdrževanje javnega miru in reda in so po vojaško organizovane. Častniki smejo nositi za novo službo predpisane uniforme in oznake. Prošnje dotičnih častnikov se morajo predložiti neposredno vojnemu ministru. Njegovo veličanstvo je že dovolilo, da smejo vojaška oblastva osebam iz moštva, ki za to prosijo, dovoliti vstop v zgoraj označene, vojaško organizirane korporacije.

Začasna osvoboditev političnih in vojaških kaznjencev.

Dunaj, 31. oktobra. Uradno: Vsem osebam, ki prestajajo v vojnih jetnišnicah kazni na prostosti zaradi hudodelstva ogledovanja ali drugačnih zoper vojno moč države naperjenih dejanj (§§ 321. in 330.) vojaškega kazenskega zakonika, zaradi hudodelstva veleizdaje (§ 334. voj. k. zak.), sokrivde na veleizdaji (§ 336. v. k. z.), razžaljenja veličanstva (§ 339. v. k. z.), razžaljitve članov cesarske hiše (§ 340. v. k. z.), motenja javnega miru (§ 341. voj. k. z.) in punta (§ 349. v. k. z.) ali pa zaradi pregreška zoper javni mir in red (§§ 531. do 561., 564., 565 in 567. v. k. z.), se, dokler se ne ukrene drugače, podeli pretrganje kazni. Osebe, ki so zaradi ka-

kega zgoraj navedenega kaznjivega dejanja v preiskovalnem zaporu, je takoj izpuštili na svobodo. Osebam, ki so v preiskovalnem zaporu zaradi hudodelstva dezercije (ubega), se prenehaj kazni podeli le tedaj, ako se pobež izkaže kot delen pojav narodnostno-političnega gibanja. — Osebe, ki se v preiskovalnem zaporu nahajajo zaradi take dezercije, je izpuštili na svobodo. Predstojajoče odredbe veljajo zlasti tudi za prehodna taborišča Wieselburg an der Erlach in Kenyermezö. Kazenski slučaji, pri katerih konkurira drugo, kazenski zakonik zahtevajoče hudodelstvo, za pretrganje kazni ali za izpust iz preiskovalnega zapora ne prihajajo v poštev. V označenem zmislu potrebni ukrepi morajo izvesti brez odloga.

Čehl na pol domov.

Dunaj, 31. oktobra. Plizenjski pešpolk je samovoljno zapustil bojišče, se polastil osebnega vlaka, in se s svojim lastnim strojem odpravil proti domu.

Prenehali izhajati.

Ljubljana, 31. oktobra. Z današnjim dnem je prenehal izhajati dnevnik »Novice« in pa tednik »Resnica«. — Reptilnih fondov stare Avstrije ni več!

„Narodno Veče“ prevzelo mornarico.

Pulj, 31. oktobra. Danes ob pol 12. uri so prevzeli delegati Narodnega veča Trešić-Pavičić, dr. Čok in Viljem Bukšec, nadalje zastopniki krajevnega odbora Narodnega veča Lacko Križ, dr. Lovro Scaber, dr. Vratović, dr. Krmpotić in fregatni kapitan Koch vojno mornarico. Vojno mornarico je zastopal poveljnik brodograditeljskega podjetja Horta de Nagyanya s tremi mornariškimi častniki. Sestavili so zapisnik. Izjavili so, da izroča Njegovo veličanstvo mornarico z vsem materijalom in zalogami Narodnemu veču s pridržkom, da je to last tudi nejugoslovanskih narodov. Ob pol petih je bilo vse že v naših rokah. Moštvo je snelo avstrijske zastave in jih nadomestilo s hrvatskimi. Godba je zaigrala narodno himno, nakar je moštvo priseglo zvestobo Narodnemu veču. Nato se je vršil po mestu obhod, katerega so se udeležili tudi delegati Narodnega veča, ki so imeli pozdravne govore.

Popoldne je priredila italijanska stranka obhod po mestu.

Pred Puljem ni niti angleškega ne ameriškega brodograditeljskega podjetja.

Zagreb, 31. oktobra. Vojna mornarica je prešla danes v roke »Narodnega veča«. Predajno listino sta podpisala dr. Trešić-Pavičić in dr. Čok. Na vojnih ladjah so jugoslovanski mornarji razobesili jugoslovanske zastave; z ladij grme v pozdrav topovi.

Poveljnik jugoslovanske mornarice.

Trst, 1. nov. Za poveljnika jugoslovanske mornarice je imenovan korvetni kapitan Janko pl. Vuković. Delegati »Narodnega veča« odpotujejo danes v Dalmacijo, da vržejo avstrijsko oblast.

Poverjenik jugoslovanske mornarice.

Pulj, 1. nov. Od strani »Narodnega veča« je bil imenovan za poverjenika kontreadmiral Dragotin Prica.

Iz Ercegovca.

Zagreb, 1. nov. Poveljstvo brodograditeljskega podjetja

krizark v Ercegovem je poslalo brzojavko »Narodnemu veču«, v kateri naznanja, da je pripravljeno izročiti brodograditeljsko »Narodno veče« naj pošlje delegata in instrukcije za deželnega poslanca Franiča.

Razglas dunajske vlade o izročitvi mornarice Narodnemu veču.

Dunaj, 31. okt. C. in kr. vojno ministarstvo, mornariški oddelek, razglasi: V sled Najvišjega naročila se odreja: Vsemu moštvu, ki ne pripada jugoslovanski narodnosti, se je po zahtevi dovolil povratek v domovino ob sočasnem trajnem dopustu. Brodograditeljske mornariške naprave in druga mornariška lastnina se potom krajevnega odbora postopno izroče jugoslovanskemu Narodnemu veču v Zagrebu-Pulju. Izročajoče c. in kr. oblasti in poveljstva morajo obveljavljene lastninske pravice nejugoslovanskih držav oziroma narodnosti v zapisniku izrečno pridržati v svrhu svoječasne odkupa. Ker se premena zastave (prapora) iz mednarodnih razlogov ne da izvršiti takoj, se po izročitvi jugoslovanskemu Narodnemu veču glede rabe narodnih znakov poleg vojnih zastav niso delale nobene ovire. Celokupnemu štabu je na prosto dano, da ostane po pravoredu izvršeni predaji v roke Narodnega veča še nadalje v službovanju pri enotah brodograditeljske ali pri oblastvih. V interesu pravoredu urejevanja in ohranitve mornariške lastnine imata brodograditeljsko in vojno ministarstvo, mornariški oddelek, vplivati na postopno odhajanje odgovornih državnih oseb. Zastopnik vojnega ministarstva, mornariški oddelek, bo z jugoslovanskim Narodnim večem stopil v dotik zaradi določitve nadaljnjih podrobnosti. C. in kr. mornariške oblasti in poveljstva morajo nadalje skrbeti za vzdrževanje miru in reda ter za ureditev odvoza. — Poveljstvu donavske flotile se razen tega ukazuje, da mora ob izročitvi donavske flotile v roke kraljeve ogrske vlade postopati v istem smislu in potemtakem odpustiti neogrsko moštvo.

Umor grofa Tisze.

Revolucija v Budimpešti. — Tisza ustreljen.

Budimpešta, 31. okt. Oddelki uporniških vojakov so korakali danes skozi mesto. Prišli so tudi do vile grofa Stefana Tisze, ki jo je stražilo šest orožnikov. Vojaki so razorožili orožnike ter vdrli v vilo. V lojterju vile jim je prišel nasproti grof Tisza sam. Vojaki so ustrelili na njega ter je bil težko ranjen v trebuh in je kmalu

na to umrl.

Kako je bil Tisza umorjen.

Budimpešta, 31. oktobra. O umoru grofa Tisze sta razširjeni dve verziji. Ena trdi, da je padel med bojem, ki se je razvil med narodno gardo in tistimi vojaki, ki so stražili Tiszovo hišo. Drugo poročilo trdi, da so ga ustrelili, ko se je sprehajal s svojo soprogo.

da se meje strogo zastražijo in da se tako zavlacavanje premoženja prepreči.

Poseben mir Avstrije in Nemčije.

»Neue Freie Presse« poroča: Ker je avstrijsko-ogrsko vlada Nemčijo obvestila o odposlani notii glede na poseben mir šele v zadnjem trenutku, so v Nemčiji in v nemški Avstriji zelo vznemirjeni z ozirom na dosedanje skupne nastope in vodstvo na diplomatskem polju.

Podmorska vojska ukinjena.

Pariz, 29. (K. u.) »Tempsovo poročilo« v Londonu brzojavlja, da dejansko podmorska vojska že štiri dni počiva. Na morju je popolnoma mirno.

Pogajanja za premirje.

Uvedena pogajanja za premirje z italijansko armado. — Pehotni general pl. Weber prekoračil bojno črto.

Dunaj, 31. okt. (K. u.) Uradno:

Armado višje poveljstvo je že 29. t. mes. zarana po parlamentarnem stopilo v stik z italijanskim vojnim vodstvom. Hotelo je, da ne ostane nepoizkušeno nobeno sredstvo, s čigar pomočjo bi se dalo izogniti nadaljnjim brezkoristnim krvnim žrtvam, bi se dale ustavit sovražnosti in bi se dalo doseči premirje. Italijansko višje poveljstvo je napram temu koraku, ki so ga ravnali najboljši nameni, izprva kazalo očitno odklanjajoče vedenje. Šele 30. t. m. zvečer je mogel pehotni general pl. Weber z odposlanci sporazumno z italijanskim višjim poveljstvom prekoračiti bojno črto, da uvede pogajanja. Če se tudi na italijanskem bojišču nadaljuje vojne grozote, se potemtakem mora krivda in odgovornost pisati edino le na rovaš naših sovražnikov. Šef generalnega štaba.

Zahodno bojišče.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berlin, 31. oktobra. Uradno:

Bojna skupina kraljeviča Rupreta.

Pri Somergemu ob Lysi smo zavrtili delni napad Belgijcev. Južno od Escaute ter v Mormalskem gozdu od časa do časa artiljerijski ogenj in manjši pehotni boji.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Sovražni napad na prekop južno od Cattillona se je izjalovil.

Južno od Oise smo zarana zjutraj odvrnili ljute francoske napade. Vzhodno od Landifaya se je pri tem posebno odlikoval rez. pp. št. 270. Izjalovili so se tudi večkrat opetovani sovražni napadi, ki so se vršili do večera po obnovljenem učinkovanju z ognjem in ob uporabi mnogih oklopnih voz. Kjer se je nasprotniku posrečilo, da se je mogel začasno ustaliti v naših črtah, so ga naši protisunkni vrgli zopet nazaj. K uspešni obrambi oklopnih voz so zlasti pripomogli druga stotnija pp. št. 444, stotnija metalcev min št. 464 in 465, rez. top. polk št. 7 (zlasti podčastnik njegove 4. baterije Kokowski) ter podnadrednik Hornstein od 2. baterije rez. top. polka št. 576.

Na bojišču med Nizyjem le Comte in Aisno je bojevanje ostalo živahno. Severozapadno od Herpyja smo zvečer odvrnili ponovne močne sovražne napade.

Bojna skupina generala pl. Gallwitza.

Ob obeh bregovih Moze se je artiljerijski boj okrepil.

Letalci so bili včeraj posebno delavni. Sestrelili smo 58 sovražnih letal in 2 privezana balona. Poročnik Dörr je dosegel svojo 35., nadporočnik Auffarth svojo 30. in poročnik v. Hantlmann svojo 25. zmago v zraku.

Šef gen. štaba armade na bojišču.

Kako je Prus Ludendorff postopal s Poljaki.

Poljski poslanec Korfany je govoril 25. t. m. o Ludendorffovi vojaški diktaturi na Poljskem: Stari pruski sistem zaničujemo, nemško ljudstvo spoštujemo in cenimo. Poznamo njegove čine, da si nam je prokleti pruski sistem zagrenil jezik Goetheja in Schillerja. Nemški narod je preveč odnehal tistim, ki so kovali okoli nemškega ljudstva železen okov sovražstva; bil je dozdaj plačani suženj ruske narodne industrije, ki je dozdaj vodila vojsko. Poljski pripadajo poljski okraji Šlezije, Poznanjske, zahodne in vzhodne Pruske. Za poljski plen so se leta pripravili Prusi in Avstriji. Boljševiški »Pravda« je objavila brzojavke, ki sta jih 19. septembra izmenjavala Hintze in Ludendorff. Hintze je poročal Ludendorffu o njegovih pogajanjih z grofom Ronikierjem, da naj pripade Vilna Poljski. Hintze je brzojavil, da namerava odstopiti poljske premožekope. Ludendorff je zahteval trdnih jamstev za zvezo med Poljsko in Nemčijo, transporti v Nemčijo naj se ne otežujejo, lejalovski gozdovi morajo postati pruski. Dalje je brzojavil: Najboljše je, če se pridruži Litva Nemčiji in še bolje: Prusiji. Računati bi morali sicer z uporom, toda pripraviti se morajo pravočasno potrebne vojaške sile, predno zapazi prebivalstvo prebrat; Ostrolenko, Loniš in Osovie moramo obdržati! Če bi obveljale navedene meje, bi bila po Nemčiji ustvarjena Poljska obkoljevala varšavski okraj. Ne govorim o tem, da so nam odpeljali naše stroje, o uničenju naše industrije. Neki visoki uradnik je izjavil smehljaje se našim industrijcem: Gospodje! Čemu potrebujete industrije, saj dobite od nas vse ceneje! Samo v Šemnici je vojni surovinski oddelek prodal za osem milijonov preprog in drugega blaga iz Poljske. V Nemčijo so odpeljali 700.000 revnih polj-

skih ljudi, kjer so živeli življenje brezpravnih sužnjev. Ne razumemo tiste morale, ki je hotela, da naj požgo za vsako vas, katero so požgali Rusi, 40 poljskih ali litvanskih vasi in ki se je radovala, ker so v Londzu stradali.

Srbi na Ogrskem?

Zagreb, 1. nov. »Narodno veče« je dobilo obvestilo iz Mitrovice, da so srbske in francoske čete prekoračile Donavo in da stoje na ogrskih tleh.

Zagreb, 1. nov. Tu se vzdržuje vest, da so že dne 30. oktobra srbske čete prešle iz Male Mitrovice, ki leži na srbski strani Donave, v Sremsko Mitrovico. Hrvatsko prebivalstvo jih je sprejelo z velikim navdušenjem. Srbske čete so se zopet umaknile za srbsko mejo, utemeljujoč svoje umikanje s tem, da niso dobile naloge, naj zasedejo hrvatska tla.

Manifestacije.

V Sodražici

Smo obhajali 29. oktobra naš narodni praznik prav sijajno. Zgodaj zjutraj je bil že ves trg okrašen in v narodnih zastavah. Dopoldne po službi božji in zahvalni pesmi je bil primeren cerkveni govor. Nato se je med petjem slovanskih narodnih himnov pomikal sprevod po trgu. Sredi trga se je občinstvo ustavilo, kjer ga je pozdravil g. nadučitelj s pozdravnim govorom. Sledilo je predavanje o pomenu svobodne Jugoslavije zlasti z gospodarskega stališča. Manifestacije so se udeležili odseka Orel in Sokol, kakor tudi pevsko društvo, ki je s petjem močno povzdignilo slovesnost v cerkvi in zunaj nje. Prejšnji dan smo ustanovili odbor Narodnega veča.

Narodni praznik v Kranju

se je v torek nadvse slovesno in dostojno praznoval. Vse delo je počivalo in vsi uradi so bili zaprti. Mesto je bilo docela v narodnih zastavah in okna lepo okrašena. Manifestacijski obhod se je vršil iz Zvezde po spodnjem mestu v zgornje mesto na Glavni trg. Sprejaj je korakala šolska mladina pod rediteljstvom učiteljstva. Vsak otrok in dijak je imel zastavico. Nato so prišli Sokoli in Orli skupaj za Sokolsko zastavo. Sledili so vdeležniki v narodnih nošah, čitalniška zastava, jugoslovansko števstvo, pevci, meščani, okoličani, železničarji, vojaki, ruski ujetniki itd. Med sprevodom je bilo še polno drugih zastav in je imel sploh vsak udeležnik slovensko karko ali majhno zastavico. Impozanten sprevod se je ustavil na Glavnem trgu. S krasno okrašenega balkona nasproti mestni hiši sta govorila gg. Ciril Pirč in kaplan dr. Klinar. V navdušenih besedah sta slavila dan svobode in vstajenja Jugoslovancev in gromovito odobravanje je pričalo, da se ljudstvo zaveda velikega pomena osvobodjenja naših tlačiteljev. Pevski zbor je nato zapel primerne pesmi in sprevod se je zopet pomikal proti Zvezdi ter tam razšel. Takega odkritega navdušenja še ni bilo v Kranju in brez nereda. Narodni odbor deluje prav pridno, ustanovil je narodno stražo, ki bo krvavo potrebna za obrambo naše lastnine. Odbor je skoro v permanenti.

Radomlje.

Dne 10. novembra vprizori društvo »Jugoslavija« manifestacijsko slavlje s sledečim sporedom: 1. Točno ob 2. uri igra: »Deseti brat.« 2. Slavnostni obhod: a) šolska mladina s zastavo, b) godba, c) trobojnica, za katero korakajo odbori občinskega Narodnega veča in narodne obrane, d) pevci društva »Jugoslavije«, e) občinstvo v narodnih nošah, f) vsi drugi. 3. Plo se bo: Hej Slovenci, Lepa naša domovina, Kde domov moj, Triglav. 4. Prosta zabava v vseh prostorih g. Jermana. K obilni vdeležbi vseh okoličanov in domačinov, zlasti v narodnih nošah vabi odbor. Čisti dobiček je namenjen za gladno, osirotelo jugoslovansko deco.

Tržič.

Narodni praznik se je tu slovesno praznoval. Poslopja so bila okrašena z narodnimi zastavami, prodajalne in drugi javni lokali zaprti, delo je v vseh tovarnah počivalo. Dopoldne je bil slovesen obhod po trgu, pred občinskim uradom je nagovoril zbrano množico g. notar Marinček, združeni pevci so zapeli narodno himno. Vse se je izvršilo v najlepšem redu ter miru. Na predvečer so Nemci sami odstranili vse nemške napise.

Trst in naša narodna državna mela.

(Konec.)

II.

Popolnoma drug značaj in zgodovinski pomen ima Trst. V tesnem objemu slovenske zemlje tvori bistveni del naše združene Jugoslavije, katere severni del se od vseh strani nagiba proti temu mestu. Tu so vrata našega doma in edino skozi ta

moremo brez ovir priti severni Jugoslovani v svet, iskati zveze s svetovno trgovino. Tu se stekajo vse glavne žile, po katerih teče in bo tekla kri našega gospodarskega življenja. Zavedajmo se tega dobro; ako nam vzamejo Trst, so nam te žile porezane, odvzet nam je najpomembnejši predpogoj gospodarskega razvoja in edino na tem moramo zgraditi trdno stavbo Jugoslavije. Danes se morda južni del naše države ne zaveda tako živo, kakor mi življenjskega pomena Trsta za celo Jugoslavijo.

Toda pomislimo! Severni del bo mejil na gospodarsko močno razvite sosedje. Ravno vsled te važne lege, ker bo vezal sever z jugom, vzhod z zahodom, mu moramo ustvariti vse predpogoje za krepak razvoj. Ako bi ga odrinili od našega morja, vira blagostanja, se ne bo mogel razviti, bo zaostal: to bo bridko občutila tudi južna Jugoslavija. Ako eden vogel slabo stoji, zlasti najsevernejši, na kraju žarišča trgovine srednje Evrope v širni svet, kjer se je vedno križalo tekmovanje narodov, je cela hiša slabo sezidana. Če glava ni zdrava, peša celo telo.

Reka nam kljub velikemu pomenu za južne dele nikakor ne more nadomestiti izgube. Zgodovina kaže, da ni sposobna tekmovati s Trstom, dokler je ta zvezan s svojim zemljepisnim in gospodarskim zaledjem. Drugače bo seveda, ako potegnejo krog in krog Trsta državne planke. Potem bo morala Reka prevzeti njegovo nalogo, promet se bo obrnil proti nji; toda mi bi čutili vedno velikansko razliko, ker ne bi mogla izpolnjevati važne naloge v polni meri. In Trst? Po državni meji odrezan od svojega telesa ne bo dobival hrane. Žile bodo prerezane in hirala bosta oba, Trst in telo. Italija ga v tem slučaju ne more podpreti, ker živi ta čisto drugo življenje, kajti Trst je ud popolno drugega telesa. Pač pa morata biti dobra sosedja, ako se ne zagreši nobena protinaravna operacija.

To naj pomislijo tudi tržaški Italijani. In zdrav razum jim mora reči, da zahtevajo v narodni pretiranosti nekaj nenaravnega, kar jim more le škodovati. Naj ne tičijo vedno v mestu, ker tu gledajo samo proti zahodu, proti Italiji. Razgled proti severu in vzhodu jim zapirajo strmi bregovi. Naj stopijo le na prag mesta, na Opčino, in se pri obelisku ozro nekoliko proti Devinu, sv. Gori, Nanosu, Učki gori in videli bodo, da je vse to jugoslovanska zemlja. Zasludujejo naj smer odhajajočih in prihajajočih vlakov, vse hiti proti severu, vzhodu in jugovzhodu. To so žile, ki jim v zvezi z morjem prinašajo hrano, množijo blagostanje. Samo ena proga teče proti zahodu preko Devina, a še ta dobrih 20 km ravne črte po slovenski zemlji. Toda tudi njen glavni namen je prometna zveza našega ozemlja z italijanskim preko Trsta. Italija ne more tržaškemu mestu bolj škodovati, kakor če mu pretrga naravne vezi in ga priklopi nase.

Tudi po narodni sestavi prebivalstva bi bila združitev Trsta z Italijo za nas velika krivica. V mestu samem je prebivalstvo močno pomešano z jugoslovanskim, še bolj v predmestjih, dočim je vsa okolica čisto slovenska, in sicer prav do praga mesta, tako da bi povsod skoro lahko skočil v mestno sredino. Tudi v Istri zavzema le ozek pas ob morju italijansko prebivalstvo. Ako ne bi živeli stoletja v tako žalostnih političnih razmerah, razkosani in tlačeni, bi bila tudi v mestu samem danes drugačna slika. Saj mu vendar daje večino krvnega prirastka slovenska zemlja. Zahtevana združitev je mogoča samo preko popolnoma slovenskih tal, saj je vendar od mesta preko Devina v širini nad 20 km vse le naša zemlja tik do modrih valov Adrije.

In kakšna usoda čaka v tem slučaju naš Kras? Najzahodnejši del s Trstom živi in izhira brez njega. Že sedaj je imel težko življenje. Le pridnost in vztrajni značaj sta ga držala pokoncu. Mali preostanek svojih pridelkov so Kraševci v mestu dobro prodajali in primerno izhajali. Tisti, ki se niso mogli preživeti doma na kame-niti grudi, so si služili kruh v mestu in nabrežinskih kamnolomih ter podpirali svoje doma ostale družine. Poleg tega bi izgubili vsi kraji zahodno od Gorjanskega še železnico.

Da se Trst ne sme odtrgati od Jugoslavije, govore jasno tudi Wilsonova načela: »Meja Italije se mora popraviti po jasno zarisanih narodnih črtah.« Vsaka končna razrešitev mora biti pravična, taka, da najbolj zagotovi trajen mir. In kje imamo za to jamsteve, ako se krepki jugoslovanski narod potisne od morja? Zlasti, ker nam je predobro znano: Komur se ponudi prst, zagradi za roko, ako tudi le sčasoma.

Italijansko prebivalstvo bo v Jugoslaviji popolnoma enakopravno z nami. Podeli se mu obsežna avtonomija narodnega življenja, tako da mu je prost razvoj v vsakem oziru zagotovljen, če treba pod nadzorstvom mednarodne zveze.

Ako bi pa nam nasprotni sile vendar le preprečile za Jugoslavijo naravno in

pravično rešitev tržaškega vprašanja, potem se morajo v najskrajnem slučaju vse sile napeti, da postane Trst obširno svobodno, samostojno pristaniško mesto. Ker mu ne more biti priklopljeno zaledje, okolica sama pa za njegov razvoj ni posebne važnosti, mora ostati slovensko obrežje od Opčine preko Nabrežine in Devinu naše. Brez Opčine bi moral iti ves promet od zahodnega Krasa in Gorice na Ljubljano in Reko skozi tuje ozemlje, kar bi povzročalo velikanske ovire. V svobodnem, samostojnem Trstu moramo imeti popolno enakopravnost v narodnem kakor v gospodarskem oziru, kar nam more jamčiti edinole nadzorstvo mednarodne zveze. Trst nikakor ne sme priti pod varstvo Italije! To bi bilo isto, kakor italijanska kolonija. In kaj bi pomenilo to za nas, si lahko izračunamo. Na severu bi objemala Adrijo težka roka Italije in na jugu v Albaniji, bi nas poskušala pritisniti s koleonom. To bi ne bi prijeten položaj! Za miren razvoj trgovine Italija tega ne potrebuje. To bi bile le očitne postojanke za poznejše namene. Wilson pa govori za nas, da ne sme vladati nobeno nasilstvo in da morajo biti morja prosta, tako tudi Adrija.

Varujmo se, da bi nam kdaj vest očitala, da smo v splošnem narodnem navdušenju premalo mislili in storili za rešitev Trsta, ki je za bodočnost cele Jugoslavije življenjske važnosti. Napnimo vse sile, da dokažemo našo pravico, da podamo odločujočemu svetu jasno objektivno sliko narodnih in gospodarskih razmer na podlagi natančno sestavljenih podatkov. To ni dolžnost samo Jugoslovancev, in sicer vseh, četudi stanujejo bolj proti jugu, ampak tudi zlasti Čehov. Češka industrija bo težila proti jugu in velik del bo šel preko Trsta. Kdo bo tam gospodar, to vprašanje posega zelo ostro v gospodarsko življenje češke države. Kot v drugih, tako naj tudi v tem vprašanju Čehi s svojim velikim vplivom kot en mož stojé za nami. Tudi Wilson je z nami.

J. Dolinar.

Mariborsko pismo.

Maribor, 30. oktobra 1918.

Svet se prenavlja. Povsod. Tudi Maribor se ne more odtegovati novemu vetru, ki je tako nenadoma pripihal iz zapada in ki hoče pregnati nezdrave mijasme, ki so dosedaj okuževali zrak srednje Evrope. Novo éro, ki nastopa, se more opazovati tudi v Mariboru. Izpreminja se marsikaj. Iz povsem resnih krogov sem čul, da so marsikateri trdili, ki so že naročile nove napise. Koliko je na tem resnice, seveda ne vem. Vsekako pa je res, da so zopet drugi, ki že prodajajo svojo posest, ker nočejo živeti v Jugoslaviji. Mi jim želimo seveda srečno pot!

Izpremenilo se je in izpreminja se marsikaj, vedno stara je pa naša »Marburgerica«. Medtem ko se je »Tagespost« že vdala v svojo usodo in pozivljala Nemce, naj bodo pametni in računajo z drugimi dejstvi ter se sporazumejo z Jugoslovanci, se »Marburgerica« kar ne more uživet v nove čase. Sanja še vedno o nemškem meču in se znaša, češ, mi Nemci vam že pokažemo. Včeraj je tolažila nemške vojne dobičkarje, da se ni treba bati državnega bankrota in torej tudi ne, da bi izgubili podpisano vojna posojila. Po mnenju »Marburgerice« se bo moralo vojno posojilo natančno razdeliti po glavah med posamezne države, ki se odločijo od Avstrije.

Mariborski in tudi celjski občinski zastop sta sklenila proteste proti manifestu z dne 16. oktobra. Mariborčani so se obrnili naravnost na cesarja s pismom, v katerem pravijo, da je manifest v protislovju z obljubo, ki jo je dal cesar nemški in nemškutarski deputaciji dne 25. maja. Le škoda, da cesar tega protesta ne bo čital, ampak bo medtem moral k drugim aktom, da čaka kakega zgodovinarja, ki razkrije čez tisoč let ta imeniten dokument in dokaže strmečemu svetu leta 1918., kako neumni so bili Mariborčani leta 1918.

Vseji mariborskega gospodarskega sveta je referent poročal, da je občini odkazanih dosedaj 26½ vagonov krompirja, od katerih pa so došli šele trije vagoni. Vse kaže, da bo letos s krompirjem še slabše, nego je bilo lanskot leto. In lani je že bilo slabo dovolj! Saj nismo imeli celo zimsko nikakega krompirja.

Kuga se vedno bolj širi. Danes imamo v mestu 20 mrličev, včeraj je bilo 36 pogrebcev! Kuge, lakote, vojne, varuj nas, o Gospodi!

A sedaj imamo vse troje na vratu. Iz Grada poročajo, da so tam civilne in vojaške bolnišnice prenapolnjene. V mrtvašnicah leži toliko mrličev, da jih ni mogoče sproti pokopavati. Vojaška uprava je dala na razpolago deset vovakov za kopanje grobov. Tudi se kopljejo veliki grobovi, v katere se polagajo po trije do štiri mrlič.

Nemčija in kapitulacija Avstrije.

Socialno demokratični »Vorwärts« je pisal dne 27. t. m.: Z veliko gotovostjo lahko trdimo, da bo trajala svetovna vojska le še nekaj dni. Vse govori zato, vse!

Pred dvema dnevoma se je poročalo, da je Avstrija kapitulirala. Avstrijsko veleposlaništvo v Berlinu je takrat prosilo časopisje, naj nastopi proti tej govorici. Pred dvema dnevoma je to bilo. V sedanjih dneh hitro deročih dogodkov sta dva dni zelo dolga doba. Danes...?

Danes ni prezgodno, če pomislimo, kaj to pomeni, ako Avstrija kapitulira. V Bolgariji smo pravkar doživeli, kaj pomeni, če kapitulira kak naš bivši zaveznik; njegovo ozemlje postane razvrstljivo ozemlje naših

nasprotnikov. Če kapitulira Avstrija, niso več varne bavarska, saska, šlezjska meja; varna niso več mesta Monakovo, Draždane, Vratislava. Zdi se nam, da sanjamo, toda ne, sanjali smo do zdaj in zdaj se vzbujamo.

Kapitulacija Avstrije pomenja predvsem, da bomo odrezani od važnih vrelcev surovin, brez katerih dolgo vojskovanje ni mogoče. Ne pomeni le, da nas zapušča naš zadnji zaveznik in pade v vlogo nevtralne države, marveč se spremeni njegova dežela v nasprotnikov vojni instrument. Pomeni, povejmo to možato, zadnji konec naše odporne sposobnosti.

Nemško noto s 5. oktobra, ki je pripoznala naš poraz, je povzročil general Ludendorff, ki je takrat sodil, da je naš položaj na zahodni fronti izgubljen. Ludendorff je strateško sodeč gledal prečno. Katastrofi, ki je grozila našim četam, so se izognile in se v zadaj ležečih črtah junaško branilo. Če pa Avstrija sedaj kapitulira, je položaj za nas ravno tako slab in še slabši, kakor če se uresničijo najčrneje Ludendorffove domneve.

Padeč in razpad Avstrije končava obroč sedanje svetovne vojske. Avstrija-Ogrska ali pravilno rečeno njena vodilna birokracija si je naprtila najtežjo krivdo za sedanjo vojsko nase z ultimatom Srbiji. Vojska naj bi rešila stari Avstriji in njeni dinastiji njeno staro dedščino: bil je zadnji obupni zamahljaj propadajoče sile, toda njenega propada ni zadržal, marveč pospešil. S staro Avstrijo se je popolnoma zrušila kontinentalna politika Nemčije, katere velika črta je šla od Hamburga do Bagdada. Bagdad je že leto dni v rokah Angležev, odpad Bolgarije je skrajšal črto do Vidina ob Donavi, končna ločitev Avstrije iz zveze jo bo skrajšala do Pomoklijev ob Labi.

Stari svet je razpadel, močni moramo biti dovolj, da zgradimo novega. Okolnosti, v katerih se bo gradil, še ne poznamo. Morebiti bodo težavnejše, kakor si jih danes predstavljamo. Toda mir prihaja, prihaja drugače, kakor smo si ga predstavljali, toda prišel bo in ga ni več mogoče zadržavati.

Glede na »Vorwärts« članek o vprašanju, kdo je povzročil vojsko, ni še prišel čas, da se piše o tem. Po knežjem umoru v Sarajevu, ki je vzplamtel požar, se je zvrčala krivda na Srbijo, ki je pa odklanjala odgovornost za umor in dolžila Berlin in Budimpešto, da sta ga povzročila. Položaj je bil ta-le: Rajni Franc Ferdinand bi se bil rad otrešel zveze z Nemčijo. Iskal je stiska z vodilno ententno vele silo Anglijo. Obiskal je celo London. Znano je, da je imel nas Jugoslovane rad. V Sarajevu ni šel rad. Moral je iti. Za njegovo osebno varnost se ni nič poskrbelo, ker so v Budimpešti ugovarjali, da bi bil skupni finančni minister smel nakazati za to potreben denar. Tisza pri rajnem Francu Ferdinandu ni bil v milosti, ker se je upiral vsaki reformi v Ogrski. In se je bil vedno eksponent — Berlina.

Ljubljanske novice.

Ij Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske od 20. oktobra do 26. oktobra 1918: Novorojencev 9, umrlih 50. Od umrlih je domačinov 37, tujcev 13. Umrli so za jetiko 7, za različnimi boleznimi 19, za influenco 20, za pljučnico 4. Za nalezljivimi boleznimi so oboleli, in sicer: za tifusom 15 vovakov, za grizo 1 domačin, 1 tujec in 24 vovakov, za vrtico (difterijo) 1 domačin in 1 tujec.

Ij V pojasnitev k raznim noticam v naših časnikih naj občinstvu služi dejstvo, da Albert pl. Levičnik, deželno sodni svetnik v Ljubljani ni identičen z v časnikih večkrat imenovanim c. kr. stotnikom avditorjem, bivšim c. kr. okrajnim sodnikom in pred kratkim tudi za Ljubljano imenovanim c. kr. deželno sodnim svetnikom g. Valentinom Levičnikom.

Prosveta.

pr Veliki kalendar »Književnega juga« izišao iz štampe. Več davno očekivanoj potrebi: da se izda jedan narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umjetničkoj visini, a ujedno bio pristupačan umjetničkoj visini, a ujedno bio pristupačan široj publici, udovoljio je sada O d b o r SHS žena z a s i r o č a d. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsko odjeću i obuću 18.000 djece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove ponajboljih naših kulturnih radnika i umjetnika. Kalendar je odštampan latinicom, ćirilicom i slovenački. Cijena mu je 4 k r u n e. Mole se svi mjesni odbori, zadruga, povjerenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obaviješteni, da se što više zauzmu oko raspacavanja. Novac se neka šalje priloženim čekom. — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.